



RÄTTIGHETER

– TILLHÖR ALLA BARN

ARTIKEL 1:

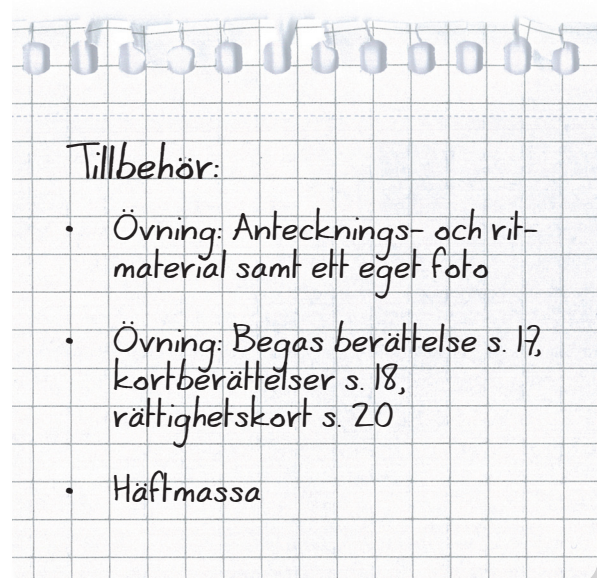
Du som är under 18 år är ett barn.

ARTIKEL 2:

Du har samma rättigheter som andra barn, oavsett var du bor, din hudfärg, vilken gud du tror på.

SYFTE:

Att öka kunskapen om att varje barn har särskilda rättigheter som ska tillvaratas.



ÖVNING: VARJE MÄNNISKA ÄR VÄRDEFULL!

GÖR SÅ HÄR:

1. **Diskutera vad som gör en människa till en unik individ (gester, miner, utseende, namn, egenskaper, vanor osv). Sammanfatta på tavlan vad klassen har kommit fram till.**
2. **Be eleverna att lista sina bästa egenskaper på ett papper. Varje elev gör ett självporträtt i form av en blomma med hjälp av olikfärgade papper, sax, lim, penna, eget foto och eventuellt annat material ni tycker är passande. I mitten av blomman limmar eleven sitt foto (eller ritar en bild på sig själv) och på kronbladen skriver eleven sina bästa egenskaper.**

IDÉER TILL FORTSATT ARBETE:

Prata! Eleverna sitter i en ring (t ex 10 elever/ring). Varje elev har ett personligt kort med sitt namn på. Eleverna skickar runt korten och alla skriver en positiv sak om ägaren till respektive kort. Meningen är att det ska stå flera inspirerande och stärkande saker på varje kort. Obs! Gör denna övning först när eleverna i klassen känner varandra väl.

Skriva! Eleverna skriver om en egenskap, talang, vana eller ett drag de har. Hur har egenskapen uppkommit, hur utmärker den sig i det dagliga livet, vilka utmaningar och möjligheter finns med just den egenskapen? Diskutera därefter i mindre grupper.



ÖVNING: RÄTTIGHETERNA TILLHÖR ALLA

GÖR SÅ HÄR:

1. Berätta fritt kring Begas berättelse. Visa sedan rättighetskortet för eleverna så att alla kan se dem (t ex genom att använda en projektor) och be eleverna berätta vilka av rättigheterna som inte efterföljs i Begas fall. Alternativt tryck upp ett visst antal exemplar så att eleverna kan sitta i grupper och mer aktivt skriva på och använda dem i övningen.
2. Läs nu hela berättelsen om Bega. Eleverna får veta hur Begas liv förändrades och hur hans rättigheter började efterföljas efter det att han började gå till "Casa Grande", konstcentret för barn. Berättelsen visar att det finns sätt att stärka människor som har begränsade förutsättningar. Det är viktigt att veta att barnets rättigheter gäller alla barn, också till en själv! Be eleverna var och en för sig måla en bild som illustrerar en rättighet de själva upplever att de har. Låt därefter varje elev berätta om vad de målat. Försök att vara till hjälp genom att hänvisa det varje elev berättar till relevant artikel i Barnkonventionen. Betona även att om man upplever att ens egna eller andras rättigheter blir kränkta har man rätt att få hjälp.

Fortsätt att arbeta i grupper på 2-3 elever:

1. Dela ut 1-2 kopierade berättelskort och en kopia av rättighetskortet till varje grupp. Be eleverna klippa ut rättighetskortet för att kunna använda dem till övningen.
2. Be eleverna att fundera över vilka rättighetskort som matchar de olika berättelserna. Vissa rättigheter kanske inte går att placera någonstans. Eleverna grupperar berättelserna tillsammans med rättighetskortet så att de lätt kan visa dem för andra, t ex på skolbänken eller genom att fästa dem med häftmassa på kartong och sätta upp dem på väggen.
3. När grupperingen är gjord så diskuterar alla tillsammans varför man grupperat berättelserna som man gjort. Använd gärna frågorna nedan som stöd:
 - Vilka rättigheter tillgodoses inte i de olika berättelserna?
 - Vad kan personerna i berättelserna göra för att förändra sin situation till det bättre?
 - Varifrån skulle man kunna få stöd för att förändra situationen?

IDÉER TILL FORTSATT ARBETE:

Skriva! Ett föredrag, en text eller ett grupparbete om en organisation som arbetar för barns rättigheter (t ex UNICEF, Rädda Barnen, Röda korset, SOS-barnbyar, Diakonia, PLAN Sverige, SECO eller SVEA (elevrådsorganisationer).

Skriva! Dramatisering i grupp med berättelskortet som grund.



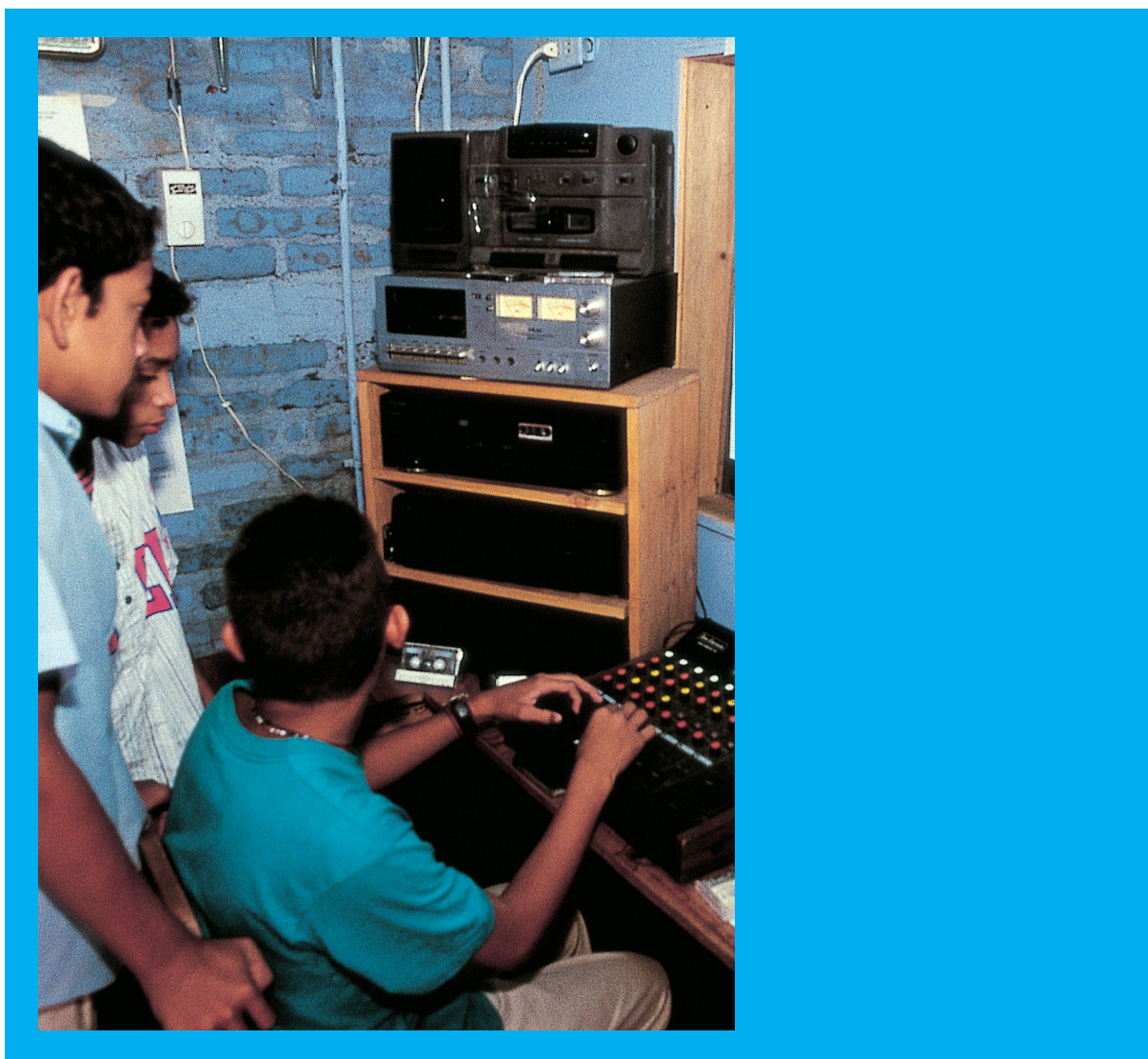
BEGAS BERÄTTELSE

15-åriga Bega från Brasilien föddes blind. Innan han fyllde 14 år fick han varken någon typ av stöd eller utbildning. Begas dagar kretsade mest kring att ligga i hängmattan och vänta på att hans bröder skulle komma hem och leka med honom. Begas liv förändrades mycket när hans bror Alexandre tog med honom till Casa Grande som är ett konst- och aktivitetscenter för stadens unga.

Bega har nu gått till aktivitetscentret under ett års tid. Under den tiden har han lärt sig att spela gitarr, dragspel och andra instrument. Han är också en utmärkt sångare och artist! Bega är väldigt stolt över det radioprogram som han själv driver på aktivitetscentrets

radiostation. För att programmet ska flyta på har Bega märkt alla cd-skivor så att han lätt känner igen dem. Han får en möjlighet om att under ett års tid få lära sig punktskrift i Fortaleza, en stad en bit bort från hans hemstad. Bega är nervös över att flytta till en ny stad, men han vet att han kommer gilla skolan och att han kommer ha nytta av sin utbildning. Efter sitt år i Fortaleza vill Bega återvända till Casa Grande för att undervisa andra blinda barn. Hans andra önskan är att bli musiker och kompositör.

Före Casa Grande såg Begas framtid mörk ut. Han hade nästan inga vänner och han var alltid beroende av andra människors hjälp. Nu ser livet helt annorlunda ut, han har vänner, fått uttrycka sina intressen och har en mer ljus framtid i Brasilien.



KORTBERÄTTELSE

En annorlunda skola i Haiti

När den kraftiga jordbävningen den 12 januari 2010 förstörde tusentals skolor i Haiti, blev omkring hälften av barnen utan undervisning. Som till exempel nioåriga Yolande Senatus som bor i den otillgängliga bergsbyn Jacquot Merlin, en bit utanför Haitis huvudstad Port-au-Prince. Yolandes familj överlevde jordbävningen, men deras hus rasade och skolan utplånades också. Byn uppe på berget går bara att nå via branta stigar och helikoptrar har svårt att landa här. Men olika hjälporganisationer har lyckats flyga hit skoltält och all utrustning som behövs för undervisningen. I skolan får Yolande lite andrum från det trauma som hennes familj befinner sig i. Och hennes föräldrar är tacksamma för att hon är i trygghet om dagarna.

- Jag är lycklig över att få gå i skolan igen, berättar Yolande. Det är härligt att träffa kompisarna och jag är så glad för att jag har det jag behöver i skolan.

Äntligen skolan!

Nioåriga Komla som bor cirka 15 km utanför huvudstaden Lomé i Togo, är ett av många barn i världen som inte har möjlighet att gå i skolan på grund av att hennes familj är fattig och inte har råd med höga skolavgifter. Togos regering precis har infört ett system som möjliggör för alla barn i landet gå i skolan gratis. Detta har inneburit att Komla, som aldrig tidigare har varit i ett klarsrum, nu går i första klass i Aodessewa skolan.

- Jag vill lära mig att läsa och räkna så att jag kan bli en duktig affärsman, säger Komla.
- Sedan skolavgiften slopades växer nu klasserna i rask takt. Det betyder mycket för Togos framtid, berättar skolans rektor som tycker att det är fantastiskt att se alla nya elever som är så glada över att få börja skolan.



KORTARE KORTBERÄTTELSE

Antti är åtta år gammal. Bredvid huset där Antti bor finns en plan där Antti skulle vilja spela fotboll tillsammans med sina kompisar. Men det är nästan alltid de stora pojkarna som använder planen, och de har hotat att slå Antti om han försöker komma ut på den.

Lisa gillar inte vägen till skolan. Vid skolvägen finns ett köpcentrum där det ofta samlas kriminella gäng. Ibland har Lisa valt att stanna hemma från skolan eftersom hon varit så orolig. Det gör henne bekymrad eftersom hon tycker om skolan och träffa sina kompisar.

Zlata är tio år gammal. Hon kom till Sverige från Rumänien för två år sedan tillsammans med sin storasyster. Zlata saknar sin pappa och sin mamma och hon önskar att de också skulle kunna bo i Sverige. Hanteringen av föräldrarnas ansökan om inresa har pågått i över ett år, och just nu får de ingen information om hur föräldrarnas inreseprocess löper på.

Ahibin familj lever i Etiopien i ett område som ofta utsetts för torka, vilket innebär att det inte regnar på väldigt långa perioder. Närmaste sjukhus ligger 20 kilometer bort. På grund av det långa avståndet har Ahibin aldrig blivit vaccinerad och nu har han insjuknat i polio, som är en vanlig barnsjukdom i flera utvecklingsländer.

Miguel är 13 år gammal. Hans hemland är präglad av krig och konflikter. Arméns officer kom hem till Miguels familj och sade att Miguel är tillräckligt gammal och stark för att försvara sitt hemland och gå med i armén som soldat. Hans familj protesterade och betalade med stora delar av sitt boskap till armén. Detta gjorde att familjen fortfarande är samlad men att de har lite pengar att leva på.



RÄTTIGHETSKORT

**RÄTT TILL
UTBILDNING**

(Artikel 28)

**RÄTT ATT FÅ SKYDD
MOT NARKOTIKA**

(Artikel 33)

**RÄTT ATT BLI BEHANDLAD
JÄMLIKT OBEROENDE
VEM DU ÄR ELLER
VAR DU BOR**

(Artikel 2)

**RÄTT TILL LEK,
VILA OCH FRITID**

(Artikel 31)

**RÄTT TILL
EGNA ÅSIKTER**

(Artikel 12)

**RÄTT TILL SJUK-
OCH HÄLSOVÅRD**

(Artikel 24)

**RÄTT ATT FÅ SKYDD
MOT UTNYTTJANDE**

(Artikel 34)

**RÄTT TILL
INFORMATION**

(Artikel 17)

**RÄTT ATT LEVA
MED SIN FAMILJ**

(Artikel 10)

**RÄTT ATT FÅ
SKYDD MOT VÅLD**

(Artikel 19)

**EN FUNKTIONS-
NEDSATT PERSON
HAR RÄTT ATT FÅ STÖD
OCH HJÄLP I LIVET**

(Artikel 23)

**RÄTT TILL RIMLIG
LEVNADSSTANDARD**

(Artikel 20)





BARNENTS

– RÄTTIGHETER KAN DELAS IN I GRUPPER

ARTIKEL 1-42 I BARNKONVENTIONEN

SYFTE:

Att undersöka artiklarna i barnkonventionen noggrant och synliggöra att de kan delas in i grupper, som: "hälsa", "utbildning", "skydd" och "deltagande".

Tillbehör:

- Övning: Artiklarna (reglerna) 1-42 i barnkonventionen (se bilaga i lektion 1 s. 12-13)
- Pappark
- Lim

ÖVNING: VARJE MÄNNISKA ÄR VÄRDEFULL!

GÖR SÅ HÄR:

1. Klipp ut artiklarna 5-42 och ge en till varje elev. Be eleverna läsa texten på kortet noggrant. Förklara vid behov vad svåra ord och begrepp betyder.
2. Be därefter eleverna bilda grupper så att artiklar som har samma tema bildar en grupp. Uppmuntra eleverna att diskutera och utbyta åsikter. Förklara också att vissa artiklar är svårare att gruppera och att det inte finns ett absolut rätt svar för vilken grupp artiklarna tillhör.
3. När alla har placerat sig i en grupp ber du grupperna att hitta på ett namn som förenar de artiklar som finns i gruppen.
4. Avslutningsvis presenterar grupperna sina namn för hela klassen och berättar vilka artiklar som ingår i gruppen samt varför de har grupperat sig som de har gjort.
5. Artikelgrupperna kan samlas så att alla kan se dem antingen på tavlan eller med hjälp av en projektor. De kan också limmas på egna pappersark eller på andra sätt som passar eleverna.

Fortsätt arbeta genom att diskutera:

- Vilka rättigheter var svårast att placera in i en grupp? Varför?
- Tror du att vissa rättigheter i barnkonventionen har starkare ställning än andra?
- Tycker du att några av rättigheterna borde betonas starkare? Varför?

Variation på övningen:

Övningen kan också utföras genom att dela in eleverna i grupper på 2-3. Varje grupp får klippa ut artiklar (rättigheter) ur barnkonventionen. Gruppen organiserar artiklarna i grupper och limmar dem på papper. Sedan avslutas övningen tillsammans med de andra i klassen.

IDÉER TILL FORTSATT ARBETE:

Skriver! Eleverna gör ett collage som behandlar en rättighetsgrupp ("hälsa", "utbildning", "skydd" eller "deltagande") och samlar där tidningsartiklar, bilder och annan information som passar till ämnet.





RÄTT TILL

– NAMN OCH FÖDELSEATTEST

ARTIKEL 7

– Du har rätt till ett namn, att vara medborgare i ett land och känna till din släkt.

ARTIKEL 8

– Du har rätt till egen identitet.

SYFTE:

Att ge eleverna en förståelse av vilken betydelse det har och hur viktigt det är att ha ett namn och bli registrerad vid födseln. Eleverna lär sig att alla födslar i Sverige noteras och registreras, men att barn på många olika platser i världen inte har samma möjligheter till att bli registrerade.

Tillbehör:

- Övning: En lapp med ett nummer på (t ex 99, 123, 56, 78...) som man kan hänga runt halsen till varje elev alternativt samma nummer för att inte skapa diskussion om själva numren i klassrummet.
- Övning: Karims berättelse s. 26 och ett svenskt födelsebevis.

ÖVNING: ÅLDER PÅ EN TRÅD

GÖR SÅ HÄR:

1. Be eleverna att ställa sig på ett led (förslagsvis längs en tråd eller en tejpade linje) utefter vilken ålder de har. Övningen ska resultera i att den som fyller år tidigast på året står i en ände av ledet och den som fyller år senast står i den andra änden.
2. Prata därefter med eleverna om varför de kan göra den här övningen och hur det kommer sig att de känner till varandras födelsedagar. Fråga eleverna vad de mer kan göra kopplat till att de känner till sin ålder och sitt personnummer. Förklara sedan varför denna övning inte nödvändigtvis hade varit lika enkel eller rolig att göra på andra platser runt om i världen.

ÖVNING: NAMN ELLER NUMMER

GÖR SÅ HÄR:

1. Gå igenom syftet med övningen och berätta att varje elev ska bära en nummerlapp runt halsen under lektionen. Numret på lappen är elevens namn som andra ska kalla eleven för.
2. Ge varje elev en egen nummerlapp att hänga runt halsen.

I slutet av lektionen:

1. När lektionen är slut tar alla av sig nummerlapparna. Låt eleverna berätta hur de upplevde övningen. Det är viktigt att alla får komma till tals och dela med sig av sina erfarenheter. Låt eleverna rösta om övningen var nyttig eller inte. Om den var nyttig, varför var den det? Om den inte kändes bra, varför var det så? Skulle man kunna rekommendera övningen för elever i andra klasser?
2. Låt eleverna, två och två, under någon minut få prata om varför de tycker att det är viktigt att ha ett namn.

BRA ATT VETA

- Rätten till ett födelsebevis är barnets rättighet.
- Ett födelsebevis gör det möjligt för barn att bli a gå i skolan och besöka hälsovårdscentralen. Det skyddar även barn mot att bli bortgifta för tidigt och mot att bli tvångsvärvade till armén.
- I utvecklingsländerna, Kina exkluderat, registreras endast hälften av alla barn som föds. UNICEF arbetar för att öka antalet registreringar i många utvecklingsländer.
- I Sverige får alla personer som folkbokförs i det svenska systemet ett personnummer som identitetsbeteckning. Våra personnummer består av 8 siffror plus ett bindestreck (eller ett plus tecken). Man behåller sitt personnummer livet ut.



ÖVNING: FÖDELSEBEVISET

GÖR SÅ HÄR:

1. Läs själv upp berättelsen om Karim, alternativt låt eleverna själv läsa berättelsen.
2. Diskutera vilken betydelse ett födelsebevis har. Vad kan Karim gå miste om i sitt liv om han inte får ett födelsebevis? Konstatera att utan registrering och namn har en människa inte heller några rättigheter. Registrering av födseln är av stor vikt för varje individ. Låt eleverna var och en få komma på minst två saker som är svårt att göra utan att ha registrerats. Nedan är några exempel:
 - är det svårt att börja skolan, få sjukvård eller bibliotekskort
 - kan du inte få ett pass och lagligt resa ut ur landet
 - har du inte möjlighet att rösta
 - kan du inte bevisa att du är myndig
 - i vissa länder finns det risk för att giftas bort eller bli värvad av armén trots ung ålder, eftersom det inte går att fastställa en persons ålder.
3. Berätta för eleverna att i Sveriges får Skatteverket upplysningar om uppgifter som ska registreras i ett system som samlar all grundläggande information om befolkningen. Till exempel får Skatteverket information från alla sjukhus om nyfödda barn. I samband med detta ger läkaren varje barn en personbeteckning.
4. Studera om möjligt ett riktigt svenskt födelsebevis i klassen. Vilka olika uppgifter finns i beviset? Diskutera kort varför ni tror att uppgifterna finns där och vad de har för betydelse. Tycker eleverna att det är något som saknas, eller något som verkar onödigt? att ha ett namn.

IDÉER FÖR FORTSATT ARBETE:

Eleverna gör en kompisbok där klasskamrater, familj och andra personer kan skriva roliga uppgifter om sig själva (namn, ålder, längd, hårfärg, favoritfärg, bästa maträtt, favoritprogram, förebild, fritidssysslor, drömjobb samt rita en bild av sig själva).



KARIMS BERÄTTELSE

”Vad då för bevis?” undrade Karim, när rektorn läste upp de elevers namn som inte hade med sig sitt födelsebevis till skolan. Rektorn sade också att de elever som gick i sexan som inte hämtar sitt födelsebevis till skolan, kan inte heller delta i lågstadiets slutprov. Vilket innebär att man inte heller kan fortsätta till högstadiet på Filippinerna.

12-åriga Karims namn fanns på rektorns lista och det var meningen att han skulle göra lågstadiets slutprov ett halvår senare. Karim blev inte speciellt oroad över rektorns meddelande. Det var nästan sex månader kvar till slutprovet, och under den tiden skulle hans mamma säkert hinna ordna allt. När Karim berättade för sin mamma om saken så hade hon svårt att dölja sin oro.

För fem år sedan frågade Karims mamma Bu skolans rektor om Karim kunde börja skolan utan födelsebevis. Hon hade lovat att hon skulle skaffa ett bevis åt sin son så fort som möjligt. Det viktigaste var ändå att Karim skulle få börja gå i skola. Samtidigt som Karim började flera andra elever som inte hade födelsebevis.

Det visade sig vara svårt att skaffa ett födelsebevis. Det krävdes en del pengar och flera blanketter som skulle fyllas i. Bu fyllde i de flesta blanketterna utan problem, men äktenskapsbeviset som skulle bifogas till ansökan var väldigt svårt att få tag på. Bu och hennes man hade tappat bort beviset när de flyttade från landet in till den nuvarande hemstaden Makassari. Födelsebeviset gick alltså inte att få och situationen kändes som en stor utmaning.

Hela familjen blev hoppfull när landets regering meddelade att de skulle satsa pengar på registrering av landets invånare. Bu fick in Karims ansökan till registreringscentralen i sista stund och började sedan vänta på det viktiga dokumentet. Ett år senare fick Bu ett nedslående meddelande: pengarna som regeringen hade satsat för registrering av barn

hade tagit slut! Över 4000 ansökningar om födelsebevis hade av denna orsak blivit obehandlade, däribland Karims ansökan. Ända sedan de dåliga nyheterna har Bu varje vecka gått till registreringscentralen för att höra hur det ligger till med Karims ansökan. Vid ett tillfälle hade hon till och med frågat hur mycket hon skulle få betala för att få beviset direkt, men det var för dyrt för Bu och hennes man. Bu funderar på att låna pengar av bekanta, även om det känns jobbigt att bli skuldsatt.



INFORUTA OM FILIPPINERNA OCH UTBILDNINGSSITUATIONEN IDAG

Folkmängd: Ca 89 miljoner (beräknad sedan senaste folkräkningen)

Huvudstad: Manilla

Religion: 83 % katoliker, 5 % muslimer

Officiellt språk: Filipino och engelska

Barnkonventionen ratificerades 1990

Filippinska medborgare har en lagstadgad rätt till kostnadsfri grundutbildning, men för de fattigaste kan kostnaderna för skoluniformer, böcker, utrustning och transport ändå bli oöverstigligen. Många elever tvingas av ekonomiska skäl att lämna skolan i förtid. Det råder stor brist på lärare, klassrum och skolmaterial, och situationen förvärras årligen på grund av den stora befolkningstillväxten. Särskilt svår är situationen för landets många minoritetsfolk som lever i avlägsna delar av landet. Det är det svårt att rekrytera utbildade lärare. I områden som präglas av väpnad konflikt är barns skolgång ofta sporadisk. En del barn rekryteras tidigt till stridande grupper och alternerar mellan skolgång och gerillaverksamhet. Läs- och skrivkunnigheten ligger för såväl kvinnor som män på drygt 95 procent. Källa: UDs landsrapport rörande mänskliga rättigheter.